

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetésny-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petisors-tér-fogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetéseket legcélszerűbben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Néhány komoly szó m. t. iparosainkhoz, iparunk fejlesztése érdekében!

Rimaszombat város az iparos tanulók kiképzésére ezéltől alakítottatott ezéltől öt évvel — még pedig az egyes ipartársulatok anyagi hozzájárulása és erkölcsi támogatása mellett — az u. n. esti ipariskola, mely a lefolyt idő alatt hogy mily eredményt volt képes fölmutatni? nem ezéltől annak részletes és terjedelmes tárgyalásába bocsátkozni; de szabad legyen még szerényen felemlíteni azt, hogy ipariskolai intézményünk ezen lefolyt rövid öt év alatt is hozott olyan gyümölcsöt az „Iparos-Ifjúság önképző- és segélyző-egylet”-ének megalakulásában, melyben alapkövét látjuk letevé jövő iparos nemzedékünk szellemi előhaladásának s elhanyagolt iparunk felvirágoztatásának. S ha ipariskolánk egyebet sem produkált volna ezen elért eredményen kívül, már ez által is fényesen bizonyította volna azt, hogy éltre való intézmény, melyet istápolni a jövőben kétszeres kötelelenségünk. De hagyjuk a dícsériádkát, s beszéljünk komolyabb dolgokról, vagyis városunk társadalmi, erényei, hibái és kötelelenségeiről.

Iparunk eddig olyan volt, mint azon mostoha gyermek, a kire a szülők vajmi kevés gondot fordítanak, de azért ha az felnő, gondolja, sőt eltartja a mostoha szülőt öreg napjaiban. Csak nem régen kezdett derengeni egy szebb hajnal iparos állapotaink egén. Nevezetesen üdvös mozgalom indult meg iparunk érdekében a kormány részéről, a középipartanodák berendezése és fölállításá által, mely hivatta lesz megteremteni kedves magyar hazánkban a szakszerűen kiképzett, művelt iparos nemzedéket. Városunk, valamint a multban, ugy a jelenben is követője ohajtván lenni a jó példának, magára vállalt egy igen nagy terhet és föladatot: gondoskodni az iparos tanulók kellő oktatásáról. S örömmel kell fölemlítenem ez alkalommal egyszerűen azt is, hogy nemesak Rimaszombat városa, hanem helyi lapunk a „Gömör-Kishont” is kiválóan kezd érdeklődni iparos-ügyeink iránt. Hát ennyi érdeklődéssel szemben csak mi maradunk tétlenül? a vérünkben való vér?

Nem! meg kell mutatnunk, hogy iparunk többé nem mostoha gyermeke e honnak! Meg kell mutatnunk, hogy ha akarunk, tudunk is érte tenni mindent, még áldozatok árán is!! Meg kell mutatnunk, hogy már elfelejtettük azon megrögzött ősi magyar szokást: nagy és szép zengzetes mondatokat hangoztatni, de a kivitelnél tétlenül nézni a semmiségbe, mert szégyennek tartjuk a munkát!

Ilyen érzelmektől áthatva fogtam én is kezembe a tollat, hogy megkísérlelem rövid vázlatban rámutatni saját és társadalmunk hibáira, s mindazon ferde kinövésekre, melyek fejlődésnek indult iparunkat nemesak hogy zsbibadt bönultságban tartják, de gátat vetnek nemzetünk előhaladásában, sőt megakadályozzák hazánk boldogulását, hogy iparosállamra nőhesse ki magát. Pedig szégyen magyar hazánk csakis iparának emelkedésével virágozhatik fel. Mire nézve igen helyesen mondja Keleti Károly „Hazánk és

nép” című munkájában: „Valamely állam gyarapodása vagy hanyatlása nem csupán, sőt nem is kiválóan területe nagyságától és termékenységtől, hanem sokkal inkább népességének foglalkozásától, a foglalkozás nemétől s e téren kifejtett munkásságától függ, mely viszont a műveltséggel kapcsolatos.” Fényes bizonyíték ezen állítás helyességének bebizonyítására nézve a „legiparosabb állam” a kis Belgium; melynek fokozatosan tökéletesbülő iparával együtt halad népének műveltsége és boldogulása is; nemkülönben Angolország és Franciaország, mely virágzó ipara és kereskedelme nélkül soha sem lehetett volna oly naggyá és hatalmasá, mint a minő a jelenben. Ezekből láthatjuk, hogy az ipar szorgalmas gyakorlása és fokozatos fejlesztése az, mely millióknak boldogságot és az államnak hatalmat szerezhet, s viszont iparunk elhanyagolása az, mi nemesak az egyesekeket, de még az államokat is, a megsemmisülés örvényébe sodorhatja.

De soroljuk fel most már azon hibáinkat és akadályokat, melyeknek mielőbbi gyökeres orvoslására és végleges kiirtására minden lehető módot és alkalmat meg kell kísérlelnünk, — mert azt kívánja s követeli tőlünk családunk boldogsága és hazánk jövőjének biztosítása s felvirágoztatása.

Társadalmunk egyik legfőbb hibája az iparral szemben az, hogy nálunk minden szüle erővel „urat” akar csinálni fiából még akkor is, ha mindjárt a tehetség hiányzik is arra gyermekében. — S ezen körülmény annál szomorubb, mert ezen éretlen törekvés, ugy látszik, elharapódzott már egész társadalmunkban, sőt átszállott ez még iparosainkra is; pedig ez igen komoly és veszedelmes dolog! melynek igen átkos kinövései lehetnek, ha sokáig késünk társadalmunk eme „rákfénjét” gyökeresen kiirtani. — Vizsgáljuk meg csak társadalmi viszonyainkat komolyan, s vizsgálódásunknál csakhamar azon eredményre jutunk, hogy a tudományos pályára készült fiatal embereknek 40—50% -ka nem nyer alkalmazást. Igen szomorú állapot! de valószínű tény hogy így van, a mely körülmény előrelátóbbakká tehetné a reményükben megcsalott szülőket, s akkor nem szaporodnék oly nagy mértékben a művelt „proletárság”, — nem lenne a tetterős és munkaképes fiataliságnak fele hasznavehetően, hogy ugy mondjam, a társadalom nyügie; — hanem igen is, lenne egy szakavatott és munkaképes iparos osztályunk, a mely a közvagyonosodás előmozdítása által a boldogságot, a hazai ipar okszerű fejlesztése által szegény magyar hazánkunk fényét és hatalmát is nagy mértékben fokozhatná. — Miért szaporítjuk tehát a „művelt proletárságot” az által, hogy minden ember tudóst akar nevelni fiából? Miért taszítjuk gyermekeinket készakarva a ezifra nyomoruságba? Hiszen szép, igaz! szép a tudomány, de ha minden ember tudós volna, éhen sikkadnánk el. Neveljünk gyermekeinkből ne csak tudósokat, hanem a mai kor színvonalán álló művelt, becsületes és szakavatott iparosokat, s akkor nem fogjuk annyit tudományos pályára készült ember szájából hallani eme ki-

fakadást: „Báresak az iparos pályára adtak volna szülőim!” Tegyük szívünkre kezünket és valljuk meg, hogy ezen keserű felkiáltásban oly vád foglaltatik, a mely háromszorosán sújtja a szülőket: gyermekök, a társadalom és a haza nevében. — Igyekezzünk társadalmunk eme lázas és ferde törekvését tetemesen lehüteni!!

Második hibánk, a mely az elsővel kapcsolatos, gyermekeink helytelen nevelésében rejlik. — Ugyanis hány szüle mondja el meggondolatlanul — nem egyszer, de számtalanszor — kis iskolás gyermekének: „Fiam! ha nem tanulsz jobban suszter inasnak adlak!” Vagy hány szüle szólja el magát így: „Gyenge felfogásu a lelkem, azért adtam mesterségre!” Ilyen és ehhez hasonló felkiáltások által a gyermek zsenge és hiszékeny lelke irtózáttal telik meg az iparos pályára, mint olyan iránt, melyre az őt szerető szüle is csak büntetésből szánta, mint a melyen — balul felfogott ítélete szerint — nem lehet tisztelet tárgya, szerencsés, boldog és nevezetes egyéniség! Igen sok szüle ismét örökösen a tudományos pályára előnyeit dícséri gyermekei előtt, s az iparos pályát pedig még csak felemlítésre sem méltatja, vagy pedig épen ócsárlólag és megvetéssel nyilatkozik arról. — Mig gyermekeikbe a szülők azt csepegtetik, hogy csak a tudományos pályát tekintsek valaminek, a többit pedig semminek; — míg ilyen és ezekhez hasonló alapelvek szerint nevelik gyermekeiket: addig iparfejlesztésről szó sem lehet, mert iparfejlesztés csakis jó iparosokkal lehetséges, kik ismét csakis helyes nevelés által lehetnek ilyenekké! Neveljük gyermekeinket helyes módon, világosítsuk fel és csepegtessük be ifju fogékony szíveikbe azt az általános igazságot, hogy: „minden pályán lehet szerezni hírt nevet, dícsőséget, becsületet és vagyont, ha szakavatottsággal és kitartó szorgalommal munkálkodunk: míg ellenben munka nélkül a legtudományosabb pályán is éhen kopik fel az állunk!”

A harmadik és a legfőbb hibát pedig magunkban keressük, mely ismét a ferde és hiányos nevelésben gyökeredzik.

Társadalmunk egyik nagy hibája volt eddig az, hogy az iparos osztály előtte kicsinylés, sőt lenézés tárgya volt. Miért nem kicsinylik Angol-, Francia- és Németországban az iparos osztályt? Miért igen tekintélyes és nagybecsült ott? Azért, mert ott először a társadalom egyesei kiváló nevelésben részesültek, mert másodsor az iparos osztály ott munkás, jól nevelt, tanult és szakképzettséggel bíró iparosokból áll. — De társadalmunk részéről némileg indokoltnak is látszik az idegenkedés és kicsinylés, mert hiszen ugyanezen hibában szenvednek iparosaink egymás között is, sőt hiányzik iparosaink közül igen sokaknál — tisztelet a kivételeknek — az önmegebecsülés is, mely által magasabb igények támadhatnának bennök. Aggódva kérdezem önmagamtól, hogy vajjon bekövetkezik-e azon időpont, a midőn iparosaink be fogják látni azt, hogy a munkaidő után vagy szünnapjaikon, az olyan helyeket kell fölkeresniök, melyek az általános műveltség továbbterjesztésére rendeltetvek? Ha

TÁRCZA.

Egy régi honvéd.

Szabadságharcunknak te élő emléke!

Lásd, szép e föld, hazánk: benne áldott béke,
Mint azt álmodtátok:

Mért ég hát szemedben a komor tűz lángja,
Mely a rád tekintőt ugy keresztül járja,
Mint egy nehéz átok?

Egy napon, népednek feljajdult szavára,

Beállottál te is a küzdők sorába,

Hő lelkesedéssel;

S harezóltál Szegednél, Lugos-Temesvárnál,

Éhen, ázva, nappal, örtüz-lobogásnál,

És nem esügedtél el . . .

Nyomoru szolgaként sok — — sok évig éltél,

De jobbnak tartottad a kéregetésnél,

S maradtál a régi:

De ma, szélütötten, botra támaszkodva,

Házról-házra mennél, ha szegyen nem volna

Alamizsnát kérni . . .

Fején a szenvedés mátyr-koronája,

S nines, mit a tél ellen felöltösn magára . . .

Ki gondolna véle?

Ez a részvétlenség, a megígért hála —

Szívében, ha kőből voln' is nagyon fájna,

Ah, kínzóan égne . . .

Midőn kezeikből kiüték a fegyvert,

Mikor a legelőt megmozdítani nem mert,

S gyászba borult minden:

A büszke zászlónak tépett lobogóját,

Azok a honvédek ugyan miért hozták

Vissza nekünk hiven? . . .

Szabadságharcunknak te élő emléke!

Csak látszat, s nem ugy van, mint lennie kéne,

Amint álmodtátok:

Azért ég szemedben a komor tűz lángja,

Mely a rád tekintőt ugy keresztül járja,

Mint egy nehéz átok . . .

Szabó Lajos.

Rimaszombat és nevezetességei.

II.

(Első lakásom. — Csizmadia gyerek. — Nyári multság. — Cserép fazék. — Ipar és forgalom, már t. i. a multságban.)

A hogy a mult héten elkezdtem futni a zenétől, — melylyel már majdnem halálra kínoztak, talán most is futnék még, ha egy körülmény közbe nem jő.

Mielőtt ezt leírnám, megemlítem, hogy azon ezéltől, hogy zenét ne halljak, ott hagytam vendéglői szobám és elkezdtem lakást keresni, ez nem kis feladat itten, a városi polgárnép híres takarékoságáról és így a ki tapasztalásból ösmeri meg őket, ugy jár mint én, hogy t. i. az első tiszteletes kinézésű csizmadia behuzza, jól drágán nyakamba sózván egy szobát takarítással, a mihez nekem kell venni sprót, eszma és ruhatisztítással, melyhez kefék és „suvix”-ot annyit használtak el, mintha a kefék kenték volna a cipőre, mosást, melyhez nekem kellett „előleget adni” kékítőre, hogy változnak az idők, csak nem régen még mosóném adott nekem, és most én adok előleget.

No de ez mind nem baj, nines zene, ez a fő, — azt hittem, pedig keservesen csalódtam, az egész banda a szomszédságomban lakott, és mintha megbomlottak volna, soha sem veszekedtek, hanem egy új operett-részletet tanultak, ez nappal volt, nem baj, egyszerűen nem jövök haza nappal, ez már ugyis szokás nálam, (a feleségem is majd megszokik reá) késő este és éjjel nem zenélnek, megyek haza; a mint mondám, nines zene, alig lépek szobámba, leülök olvasni, hát egyszer csak reá kezd túlhasagot hangon a kis

esizmadia gyermek a sirást, — ezentul ha lakást keresek, az lesz az első kérdésem: „van-e itt is esizmadia gyerek.” Mert kérem alásan, hallottam már én sirni, minden rendű és rangu gyermeket, de így sirni, azt nem lehet — azt csak hosszas gyakorlat után lehet megtanulni. Ha igen sirt, az apja meg igen haragudott, minden sirás kezdetnél ő is erősebben kezdte verni a mustával a bőrt — az a láрма a siráshoz képest semmi sem volt, mint ha disznóölésnél az ablakon kocognának. Mindezekre ráadásul pedig a szobámnak olyan jó hangvisszaverő képessége volt, hogy zenét, sirást, kalapálást jobban lehetett hallani, mint ott a hol sirtak, zenéltek, kalapáltak.

Dicséretére legyen mondvá házigazdámknak, igen illedelmes ember volt, ugyanis: mikor ez a komédia már vagy négy nap így tartott, négy nap nem aludtam, ötödik nap haza megyek, leülök — a gyermek talán evett, mert akkor csak egy néha-néha sirt, (minden kanál étel közben egy-egy rövidet.) ilyenkor tehát a kisebb zaj lehetővé tette, hogy elaludjam, el is aludtam. — Pár perez mulva belép házigazdám, és engedelmet kér, hogy felköltött, és engedjek meg azért is, hogy a gyermeke annyit sirt, de a fogacs-kaja jön, aztán raktak már rá pálinkát is, a fejeerskéjét is megfűstölték fodormentával, ugy hogy esupa korom volt, de nem használ, más különben igen jó gyermek ha nem sirt.

Megengedtem, hogyne, persze hogy lehet jó gyerek ha nem sirt, épen olyan hasással volt reám az egész engedelem-kérés, mint mikor az embernek a tyukszemére lépnek, és aztán engedelmet kérnek.

Most már lesz-e még olyan valaki, a ki csodálkoznék rajta, hogy elrohantam otthonról — el biz én, és azért is először neki a fürdőnek.

Alig hogy leülök, ott terem egy szál czimbalmos — fizetek és futok, még hallottam a „körös leánynak” a végét ugyanakkor az elejét még erősebben, a kert egyenes útján voltam, akár előre, akár hátra megyek — zenébe megyek, előre tehát, még nem halt bele senki a zenébe (az igaz, bele bolondulhat) majd csak átfutok a köröndön, a hol mint

iparosaink elhanyagoltságuk és téhlenségük az erős akarat terére lépnek, s komoly elhatározásukat „tett” is fogja követni, akkor maguk sem fogják érezni annak hiányait, hogy nem képesek a társadalomban elfoglalni azon tekintélyes helyet, mely ott őket méltán elfoglalt.

A felsorolt hibák és akadályok csak a korszerű és helyes nevelés által orvosolhatók! Igyekezünk tehát gyermekeinket, iparos tanulóinkat észszerűen nevelni, hogy azokból művelt, szakavatott iparosok válhassanak, a kiknél ne hiányozzék sem a munkakedv, sem a szakképzettség, s akkor nem kell őket féltelnünk, sem a tudományos, sem az iparos pályán; — mert az életrevalóság képes lesz legyőzni minden akadályt, mely előhaladásukban netalán gátol szolgálhatna.

Miután pedig a kormány részéről üdvös mozgalom indított meg iparunk emelése érdekében, mely hazánkban számos városban erős visszhangra talált, ennek következtében mi sem akarván hátra maradni a kor kívánalmának színvonalán álló városok sorából, minden lehető módot és alkalmat meg kell ragadnunk arra nézve, hogy hibás társadalmi állapotainkólunk kitelhetőleg javítani törekedjünk. Hogy pedig szelvény törekvéseinket biztos siker koronázhassa, támogassuk városunk áldozatkészségéből fennálló „esti-ipariskolánkat” oly módon, hogy legyen az érdeklődésünknek méltó tárgya; — továbbá karoljuk fel egy szívvvel lélekkel a városunkban nem rég megalakult „iparos ifjuság önképző- és segélyező egyesület” — mint a mely célul tűzte ki magának a viszás állapotokon segítve, haladni a kor által kitűzött cél, a művelődés és tökéletesülés felé; — s végül villanyozzuk fel iparos mestereinket a társulás eszméjének megvalósítása- és iparunk fejlesztése érdekében, nehogy a műveltséget terjeszteni nem akaró városok sorában, az utolsók között is a legutolsó helyet legyünk kénytelenek elfoglalni. Ezeket méltán követelheti tőlünk a haza, a társadalom és a saját magunk érdeke.

Véssük tehát mélyen szíveinkbe, s egyszersmind kövessük is szigorú következetességgel és megmásíthatlan elhatározással előre törekvő korunknak eme jelszavát: „Hass, alkoss, gyarapíts; s a haza fényre derül!!!”

Törköly József, iparisk. igazgató.

Megyénk és a panszláv sajtó.

A folyó évi szeptember 27-én Pelsüczön tartott megyegyűlés egyik fontos tárgyát azon üzemek képezték, melyeket a Turóc-Sz.-Mártonban székelő panszláv liga a hazafiatlan eszmék, hű ábrándok hirdetése, Magyarország ezredéves történeli jogainak meghamisítása folytán a műveletlen tótajku polgárok tévutra vezetésére nyíltan folytat, — s ennek következtében a békés egyetértést a polgár és polgár között megzavarják. — E fontos tárgyban megyénk multjához, történelmi hírnevéhez méltó határozatot hozott. Ugyanis kimondotta azt, hogy mindazon tót lapok, melyek hazaellenes eszméket hirdetnek, a megyék területéről belügyminiszterileg tiltassanak le, s tőlük szükség esetén a postai szállítás vonassék meg.

E felirat, mely a testvértörvényhatóságok figyelmébe is ajánlatik, így hangzik:

7102/882.

(Másolat.)

Nagyméltóságú magyar kir. Belügyminisztérium!

Tótajku népünk között a panszláv sajtó izgatásainak káros következményei naponta kétségbevonhatatlan tényekben nyilvánulnak. A lázító cikkek behatása alatt, a különben hajlamlainál és természeténél fogva békés és csendes népek megmetelyezése mindjobban terjed.

Kétségtelen tény, hogy a „Národnie Novyni,” „Hlásnik,” „Černoknažnik” és „Slovenské Pokladi” című Turóc-Szent-Mártonban megjelenő panszláv szellemű lapok, tót testvéreinket a magyar nemzetiség alkotmányos államintézményeink ellen nyíltan és következetesen izgatják és bujtogatják.

Legtávolabbról sem lehet szándékunkban, szorító rendszabályok életbeléptetése által — a sajtószabadság korláto-

zására törekedni, azonban sajtó törvényeink szabadelvű szelleme és intézkedéseinek sértetlen fenntartása mellett sem tarthatunk bárkit is feljogosítottnak, a törvényadta jogokkal való visszaélésre és a sajtószabadság leple alatt, büntetés alá eső lázító közlemények sajtó útján szabadon terjesztésére.

Határozott meggyőződésünk, hogy a panszláv törekvések terjedését, egyedül azon körülmény segítette elő, mikép kezdetben az egyes rajongók izgató cikkeit figyelembe sem vették, azoknak semmi horderő sem tulajdonított, még csak komolyabb megfigyelés és érdemleges bírálat tárgyává sem tették, s a panszlávírányú lapok ellen a törvény korlátai között erélyesebb eljárás nem alkalmaztatott.

A megyéket a multban méltán a törvény az alkotmány védbástyájának nyilvánította. — Változott viszonyok és hatáskör mellett, ma is törvény által biztosított hazafiúi kötelemünk és jogunknak ismerjük alkotmányos szabadságunk sértetlen fenntartását minden rendelkezésünkre álló eszközökkel biztosítani, s ott, hol bármi részben is, államintézményeink felforgatására irányuló törekvéseket tapasztalunk, azok ellen a törvény igazság érveivel a legerélyesebben fellépni.

Ezen törvényes hazafias kötelességünk és jogunk tudatában hívjuk fel a Nagyméltóságú m. kir. Belügyi Minisztérium becses figyelmét, a panszláv sajtó törvényellenes üzemre, s egyidejűleg tiszteletteljesen felkérjük, hogy a „Národnie Novyni,” „Hlásnik,” „Černoknažnik,” és „Slovenské Pokladi” című veszélyes panszláv szellemű lapoknak — szükség esetén a postai szállítás megvonásával is — ártalmatlanná tételére minél előbb a legerélyesebben intézkedni méltóztatssék.

Kelt az 1882. évi szeptember hó 27-én Pelsüczön tartott megyebizottsági közgyűlésünkől.

Gömör- és Kishont t. e. megye közönsége nevében

Szontagh Bertalan, s. k. alispán.

Felhívás a szövőipar terjesztése érdekében

Az országos nőparkiállítás alkalmából felséges királynénk és Koburg Lujza hercegnő ő fensége kezdeményezésére a szövőipar fejlesztése, rendszeresítése, illetőleg szövőszékek beszerzése és kiosztása érdekében hazafias mozgalom indult meg, melynek érvényesítésére felséges királynénk és Koburg hercegnő ő fensége buzdító példájára hazai hatóságaink, főpapaink, pénzügyminiszterek és egyes lelkes hazafiak több ezer forintnyi alapot teremtettek, melyhez a nőparkiállítás tiszta jövedelméből az orsz. nőparegyelet egymaga 3000 frttal járult. Ez üdvös mozgalom rendszeresítése céljából az országos iparegyesület és az országos nőparegyelet kebeléből állandó bizottság alakult, mely feladatait és tevékenységének irányát a következőkben állapította meg:

Szükségesnek találja a bizottság, hogy 1. a gép (mechanika) szövés. 2. a sima (vászonszerű) szövetek iparszerű kézi szövése; 3. a mintás szövetek iparszerű kézi szövése meghonosítottassék, illetőleg fejlesztessék és 4. hogy a házi szövőipar (a saját szükségletük fedezésére dolgozó ipar) fejlesztése előmozdítottassék.

E célból a bizottság 1. mechanikai szövőszékeket óhajt kiosztani, ha ugyan vállalkozók akadnak, kik a motort és segédgépeket beszerzendik és kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy a szövőszékeket öt éven át jó karban s folytonos működésben tartják, mely idő után a szövőgépek tulajdonukba mennek át; megjegyeztetvén, hogy a munkások betanítására a szükséges tanerő a kellő időre a vállalkozóknak rendelkezésére bocsájtatnék.

2. A sima (vászonszerű) szövetek iparszerű kézi szövésének fejlesztése céljából a bizottság nagyszámú javított szerkezetű (regulatoros) kézi szövőszékeket óhajt kiosztani, de csakis oly feltétel mellett, ha vállalkozók akadnak, kik kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy a székeket öt éven át folytonosan működésben tartják, illetőleg ez idő alatt állandóan bérert szövetnek. E székek a vállalkozó rendelkezésére (és nem tulajdonába) fognak bocsájtatni, ki ezeket azon egyéneknek engedni át használat végett, kik számára dolgoznak. Az öt év elteltével azonban e székek azon munkások tulajdonává válnak, kik ez idő alatt a vállalkozó számára kellő buzgalommal és szorgalommal dolgoztak. A vállalkozó gondoskodni köteles arról, hogy a székek állandóan jó karban tartassanak. A munkások (iparosok) betani-

Talán alkalmoszerű lesz Rimaszombat iparáról e helyen emlékezni meg annál is inkább, mert ez alkalommal jutottam egy pár rimaszombati kosárhoz. Vannak ugyanis városunkban igen híres fazekak, melyek pénzért kaphatók, de vannak még híresebb „kosarak”, melyeket ingyen osztogatnak — én is kaptam már belőle — fűj is az én szívem — akarom mondani csak szerénységem tiltja megmondani — hányat.

Mielőtt e nevezetes kosarakról szólnék, nem mulaszt-hatom, hogy még a fazekakról is ne szólnak.

Tudnivaló dolog, hogy én a töltött káposztát végtelen szeretem, mivel pedig egy időben, mikor még nem volt bevett szokásom magamat ebédre abonemálni, akkor gyakran megestem rajtam, hogy laktársamat ebéd idején avval mulattattam vagy ha úgy tetszik haragitottam, — hogy a szakácskönyvet olvastam fel neki. Abban olvastam egy ily alkalommal, hogy ha 2 személyre való töltöttkáposztát akarsz készíteni, végy 3 személyre való káposztát, 4 személyre való töltelékkel főzd meg egy 5 személyre való eserépfazékba.

Mostan tehát indítványom oda tejjed, hogy a eserépfazéka, így aztán a város jövedelmére nagyot szaporodván, remélhető, hogy a jövedelemből majd kitelik vagy két három arasznyi széles járdakészítéséhez való homok.

A fazekakról jut eszembe az is, midőn X. barátom Y. városból keresztelőlől menvén haza, a rendes útján csak azért állt meg kissé, mert azt vette észre, hogy nyakig van egy vásáros asszonyi eserepei között — képzeltető, hogy a eserepek többé legfeljebb régiség kiállításán szerepeltek. És mint mondják, csakugyan kosár számra hordták el egy régiség kiállításra.

Ad vocem — kosár számra — erről jut eszembe igéretem a „kosarakról.”

Hetvenöty.

tására a szükséges tanerő a kellő időre a vállalkozó rendelkezésére bocsájtatnék.

3. A mintás szövetek iparszerű kézi szövésére fejlesztése céljából a bizottság nyüstgépeket, Jaquard-gépeket, szabályozókat (regulatorokat) óhajt egyes vállalkozóknak, ipartársulatoknak vagy iparosoknak oly feltételek alatt kiosztani, ha kötelezettséget vállalnak az iránt, hogy e szövőszékjavító részeket öt éven át működésben és jó karban tartják, és hogy ezek alkalmazását illetőleg kezelését fogantatba veszik, és elsajátítják, mely utóbbi célra a szükséges tanerők rendelkezésükre bocsájtatnak.

4. Oly vidéken, hol a földművesek stb. saját szükségletük fedezésére céljából szövással foglalkoznak, a bizottság hajlandó a szükséghez képest a fonalfelvetéshez szolgáló eszközöket vagy gyorsvetelővel ellátott bordaládákat és gyorsvetelőket, kivételes esetekben egész szövőszéket is kiosztani, ha az illetők magukat arra kötelezik, hogy ezeket öt éven át a téli idő alatt működésben és jó karban tartják. A javítások eszközésére és a javított szövőszékkel való bányásmód elsajátítására az illetők részére tanfolyamok fognak berendeztetni, s az ezeken való részvételre mindazok kötelesek, kik a bizottságtól bármily irányú támogatásban, illetőleg adományban részesültek.

Mind ezek alapján felhívjuk a hazai közönséget, hatóságokat, közsegeket, ipartársulatokat, iparosokat és magánvállalkozókat, hogy a fentebb részletezett négy pont egyike vagy másikára vonatkozó bélyegmentes folyamodványait legkésőbb 1882. é. i. december hó 20-ig bezárólag az országos iparegyesülethez (Ferenziek bazára, Budapest) alulírt elnök nevére ezimezve beküldeni sziveskedjenek. A folyamodványokban a következőkre nézve kér a bizottság felvilágosítást, illetőleg részletezést: a) folyamodó által képviselt helységben vagy vidéken a szövőipar jelenleg mily mértékben üzemel, és mily cikkekkel álltanak elő? b) milyen a lakosság anyagi helyzete? c) mily cikket óhajt folyamodó készíteni? d) mily terjedelmű vállalatot óhajt a vállalkozó létesíteni, és e) mily biztosítékot nyújt folyamodó arra nézve, hogy a fennebbi négy pontban érintett kötelezettségeknek meg tud felelni. (Hatósági felügyelet stb.)

A mennyiben a bizottság főintézőjét csakis a képezheti, hogy a munkára utalt és képes erők lehetőleg jutalmazóan foglalkoztassanak és a szövészeti ipar felé tereltesse, kijelenti a bizottság, hogy a rendelkezésére álló anyagi eszközökhöz képest az 1. 2. 3. pontban foglalt igények kiderítését első sorban, a 4. ik pontban foglaltakat pedig másodsorban fogja figyelembe venni. A vállalkozók és folyamodóknak figyelmébe ajánlatik továbbá, hogy a mennyiben a bizottság által nyert székeket és géprezseket kellőleg nem érvényesítenek, illetve felhasználásukról nem gondoskodnának, ezeknek mások által való felhasználása iránt a bizottság fenntartja magának az intézkedési jogot.

A mennyiben e felhívásunk egyes vidékeken az általa leginkább érdekelt közé nem juthatna, felhívjuk mindazon ügybarátokat, kik erről ez uton tudomást szereznek, hogy annak lényege iránt a leginkább érdekelt lakosságot tájékozzni, — a vidéki lapokat, hogy e felhívást közöljék és benünket céljaik megközelítésében ez uton is támogatni sziveskedjenek.

Végre e hazafias ügyet az egész közönség jóindulatába és pártfogásába ajánlván, még egyszer felkérjük hazánk lelkes fiait és leányait, hogy a vázolt célnak minél hathatósabb előmozdítása érdekében áldozataikat és adományait, akár természetben (nehány szövőszék felajánlása), akár készpénzben e hó végéig alulírt bizottság elnökének nevére az orsz. iparegyesülethez intézni kegyeskedjenek.

Hazafiúi tisztelettel Budapesten, 1882. nov. 8-án. Az orsz. iparegyesület és az orsz. nőparegyelet kebeléből alakult szövőipar terjesztő bizottság nevében:

Gróf Zichy Jenő, elnök.

Gömör-Kishont t. e. megyék köz. bizottsága folyó évi október hó 9-én tartott ülésében 1011. sz. a. a tankötelezettség végrehajtása tárgyában a következő határozatot hozta:

Az 1882/3. évi tankötelesek összeírása községenként f. é. 658. sz. rendeletre beterveztetvén, járásbeli szolgabírák és városi polgármesterek utasítatnak a községi előjáróknak szigorúan meghagyni, hogy f. évi nov. 1-től küldjék be minden két hétben az iskolai mulasztókat és nemjárókat kitüntető kimutatást egyenesen a kir. tanfelügyelőhöz. Az első kimutatásba felvétetnek a szeptember és október havában iskolát mulasztó tankötelesek s azontul a két hétben előfordult mulasztások.

A mulasztási kimutatást a tanító tartozik a mulasztási napló alapján kiírni, azt az iskolaszék elnökének ellenőrzés és hitelesítés végett átadni, ki azt további végrehajtás és felterjesztés végett a községi előjáróságnak átszolgáltatja.

A két hetenkénti kimutatás rovatai: 1) Az ezen hónapban állandóan feljaro gyermekek száma; 2) Az igazolatlanul mulasztó vagy egyáltalában iskolába nem járó gyermekek neve. 3) Hányadszor jelentetik be mulasztó gyanánt. 4) A szülő, gyám, esetleg gazda vagy mester neve, kinél szolgál a gyermek tanul. 5) Az utaza neve és házszám. 6) A községi előjáróság mily fokozata büntetést alkalmazott u. m. a) megintést, dorgálást, b) pénzbírságot még pedig 50 kr., 1 frt., 2 frt., 3 frt. vagy 4 frtnyt.

A községi előjárók ezen kimutatás alapján hajtják végre a megfelelő büntetést s a bírságot nyugta mellett adják át az iskolai pénztárba. A nyugta mindig a két heti kimutatással beküldetik a kir. tanfelügyelőnek. Ha azonban a nyugta hozzá esatolása miatt a kimutatás idejében való beküldése haladást szenvedne, a kimutatás azon jelentés kíséretében terjesztendő fel, hogy a büntetésből befolyt bírságról szóló nyugta, mely napon terjesztetik fel. A bírságoláshoz utólagos mentségnek csak orvosi bizonyítvány alapján van helye, miért is a szülők előre figyelmeztetendők, hogy netalán megbetegedett tanköteles gyermeküket kellő időben a betegség kezdetén jelentsék be a tanítóknak. Teljesen vagyontalan szülők a bírságot az iskola, iskolakert vagy más közmunkával tartoznak leszolgálni, ha szegénységüket a lelkes által is aláírt bizonyítvánnyal igazolják. Ha pedig az iskolaszék vagy iskolaszéktől mulasztási kimutatás be nem terjesztetett vagy tanítás egyáltalán nem volt, a községi előjáróság által ezen körülmény kimutatás nélkül bejelentendő, minden község saját tanköteleseiről felelvén, a kimutatás azon községektől is beterveztendő két hetenként, hol helyben

skola nincs s a tankötelesek egy szomszéd község iskoláját látogadják.

Azon községi elöljárók, még pedig bíró, jegyző együttesen, városokban az ezelő megbízott vagy ezen rendelet következtében megbízandó tanácsnok vagy kapitány, kik ezen az iskolába járást kitüntető kimutatásokat két hetenként beküldeni elmulasztának, első ízben valamint minden további mulasztás esetén 1 frtnyi bírsággal fognak büntetett. Ezen bírság a közig. bizottsághoz birtokon kívül való felelősségi jog mellett a kir. tanfelügyelő felhívására a szolgabíró, illetve polgármester által hajtatik be s nyugta mellett az iskolai pénztárba szolgáltatattik. Hasonlóan büntetettek azon elöljárók is, kik a kimutatást kiürítő tanító, illetve az azt ellenjegyző iskolaszéki elnök ellen észrevételek tesznek, mivel nekik a kimutatással szemben egyéb teendőjük nincs, mint szigorúan azt végrehajtani. Azon tanítók ellen, kik a mulasztók kimutatásait két hetenként ki nem írják, vagy kedvezésből s felelősségből abból egyes mulasztó vagy nem járó tanköteleseket kihagyának, saját költségükre feyelmi eljárás indíttatik.

Miről kir. tanfelügyelő, városi polgármesterek s jbeli szbirák által valamennyi község elöljárói kézbesítési iv mellett azon utasítással értesítettek, hogy ezen rendeletet valamennyi helybeli lelkész s iskolaszéki elnökkel, nemkülönb. tanítóval közöljék, ennek igazolására a vett rendeletre ezek láttamozását rá vezettessék s mindezeknek biztos tudomásul vétele szempontjából azt szokott minden városban, községben közzé tegyék. Városi polgármesterek pedig rendelet vétele után előre jelentsék be azon tanácsnok vagy városi kapitány nevét, ki ezen rendelet felelős végrehajtásával megbízottat.

Levelezés.

Rimaszombat, 1882. nov. 18.

„Tömörülésben az erő“ elvének hódolt a gömörmegeyi tanács, midőn megalakította az általános tanító egyület megv. s hazai népmelénk czéljából.

E czél eléréni első sorban a tanítószágot művelődését előmozdító eszközök által kívánja elérni. Ily eszközök: a próba tanítások, értekezletek, szektári felolvasások s taneszközök bemutatása.

Ily önkényes, de minden önzertés hivatalt szerető tanító társadalmi állásával szorosán összefüggő kötelességet teljesített városunkban e rimaszombati járás tanácsa f. hó 11-én a községi iskola helyiségében, a midőn Törköly József elnökele allatt viléki s helybeli tagok részvételével megtartá őszi közgyűlést.

E gyűlés legfőbb s legtanulságosabb mozzanatát képezte a helybeli községi tanács által készített s a földrajz sikeres tanításnál használandó, mondhatni nélkülözhetlen — térképek bemutatása, melyek a szülőhely, határ s megye megismertetésére vonatkoznak.

A esinnal, nagy gondal, fáradsággal s a módszer kívánalmainak megfelelően készült képek önmaguk dicséret szerzőiket, ezen felül dicséret fölösleges. Mindamellet fogadják kartársi köszönetüket a miért ezen ritka taneszközökkel megismertettek s hasonló készítésére utmutatással szolgáltak.

Nem kevésbé volt érdekes a Fábry János tanár ur s egyleti rendes tag által bemutatott s ugyanesak a földrajzi alapelemeinek tanításához s azoknak szemléltetéséhez szükséges taneszköz, ami egy darab fából volt kifaragva s mely a dombokat, hegyeket, forrásvizet, folyót, tengert, szigeteket stbbit természeti hűséggel tüntette elő.

Próbatanítást tartott Prunyi Vilmos a magyarok történetéből az V. és VI. osztálytal, melyre midőn az alapos észrevételek megtétek, előadónak köszönet mondatott.

Több folyóúgy elintézése után indítványokra került a sor, melyek közül kiemelendő az, mely által a folyó évben Csetneken megtartott közgyűlés alkalmával a következő II. egyetemes tanítói gyűlésre kiküldött képviselők megválasztása körüli eljárás kifogásoltatik. §.

Losoncz, 1882. nov. 8.

T. szerkesztő ur! Meglepetve olvastam becses lapja 45-ik számának hírvonatában a helyreigazítást megkövetelt az „Ipar ársulái lapok“ mutatószámában közölt azon hírt: „Mitha éi a rimaszombati iparos ifjusági egylet létesítése körül f. r. adoznám.“

A nevezett lapot eddigelé nem láttam s nem olvastam, nem is gyanítom kinek telt kedve nevémmel tréfát üzni és mindjárt 1-ő számát koholmányival tisztelni meg?

Feszült érdekléssel kísérem önök, közgazdaságtanunk minden ágára kiterjedő, rugékonny mozgalmat, s kiváló örömmel értesültem lapjuk 33-ik számában arról, hogy értelmiségők több jeles tagjának kezdeményezésével az „Iparos ifjusági önképző- és segélyező-egylet“ szervezkedvén, annak alapja javára szeptember 10-én sikerült táncmulatság tartatott. — A hol annyi életrevaló tevékeny erő pontosul, idegen beavatkozásnak szüksége egyáltalában nem forog fenn.

Üdvözlöm önöket e nemes küzdterén, önök felfogták a kor intő szavát; mert önök velünk együtt meg vannak győződve arról, hogy édes hazánk anyagi jólétének egyik főtenyezője a magyar ipar megszüllárítása; tehát hazai saját iparunkat kell támogatni, magyar iparosokat nevelni, művelni iparos osztályunkat! Miután pedig iparos osztályunk nagy része a feje fölött összeesapni készülő hullámok veszélyét szunnyadozó mámorában nem akarja észrevenni: a hivatottaknak nem szabad megrestálni, őket a haza és saját javuk munkálkodására ösztönözve ébreszteni.

Önök bizonyára nem fognak az ifjusági egylet megalakulása körül hosszabb szünetet tartani; hanem az önképzés és segélyezés kuforrásait megnyitni, fokozatos előhaladását támogatva, nyilvántartással ellenőrizni, hogy kitűzött czélját mindinkább megközelíthesse, és így a magyar kézmű iparososztály mindenike által egy-egy művelt taggal gyarapodjék!

Működésükhöz erőt, állhatatos kitarást, áldásdus sikert kívánva, maradtam hazafiúi üdvözléssel Busbak Ádám.

Hírek és vegyesek.

Pénztárnok választás. A tiszai ág. ev. egyházkerület házipénztárnoka Marko János leköszönvén, az ekként megüresedett hivatalra az egyházak é napokban adták be szavazataikat s a beadott 113 szavazat közül 109 Lichten-

stein Józsefre, a hegyaljai esperesség felügyelőjére esett. Mi csak gratulálhatunk egy választottnak, mint a választottnak, mert az önzetlen bizalom az egyházkerület egyik legérdemesebb tagjában összpontosult, kinek fényes múltja, kezesség a jövőre nézve.

Lelkész választás. A debreczeni ág. ev. egyház, mely eddig mint leányegyház a nyíregyházi népes gyülekezethez volt esatolva, legközelebb önállóvá lett s lelkészévé a tiszai ág. ev. egyházkerületnek hazafias buzgalmaról ismeretes s közkedvességű szuperintendensének Czékus Istvánnak fiát Czékus Gyulát választotta meg.

Hétben ma van a második papválasztás, mert az első ízben megválasztott Lenkey Pál, a meghívást nem fogadta el. Ugy tudjuk, hogy a többség Osváth István szabolcsi lelkész köré csoportosult, ki mint a „R. H.“ buzgó munkatársa szélesebb körben ismeretes.

Halálozás. Marko András a rozsnói takarékpénztár buzgó főkönyvelője folyó hó 10-én elhunyt. Véletlen halálát szívizélhűdés okozta. A derék férfiú halálát az ismerősök, barátok és rokonokon kívül neje és hat gyermeke gyászolja. Nyugodjanak békén porai!

Tragikus sors. P. I. és neje igen szegények voltak midőn ezelőtt 20—25 évvel összekérültek, de kitaró munka, szorgalom és takarékság által tekintélyes vagyona tettek szert, ugy, hogy a férj egyike volt Rimaszombat vagyosabb lakosainak. A nyár folyamán a férjen elmezavart nyomai mutatkoztak. — Rögeszméje üzletek kötése volt, alkudott is minden tárgyra. 2—3-szoros árt igérvén. — Természetesen többen nem híven vagy nem tudván az elmezavarról semmit, mit környezői is csak későn vettek észre, szerződéseket kötöttek a szegény öreggel, ki tetemes előpénzt is adott a szerződés biztosítására. A vételből persze semmi sem lett, de sok odaveszett a szétosztott pénzből. Végre a család gondnokság alá helyezte, majd Bupapestre küldte fel megfigyelés végett. — Az elválás a nőre oly mélyen hatott, hogy azóta folytonos rettegésben élt s több mint két hét óta szenvedett álmatlanságban. — E szenvedéstől meneküldő, folyó hó 15-én, miálatt azt hitték, hogy eddigi szokása szerint lepihent, szobájában magát felakasztotta. — A belépő eselőd már teljesen megidegült tal. l. a. temetése nagy részvét közt ment végbe.

Templomszentelés. Megyénk legősibb székhelyén Sajógömörön folyó hó 12-én szentelték fel az új imaházat. Az ünnepély lefolyásáról terjedelmes tudósítást kaptunk, mit azonban térszűke miatt csak a jövő számunkban közölhetünk.

A rimaszombati tüzoltó társulat parancsnoksága folyó hó 15-én vizsgálta meg a jelentkezőket s osztotta be azokat, kiket alkalmasnak talált. E gyűlés határozata folytán, melyben részt vettek: ifj. Hegyessy Sándor főparancsnok id. Badinyi Gyula főkapitány, Kovács Zsigmond, dr. Szabó Samu, Bodor István és Barna Imre, városi tüzoltókká lettek: Vaskó Károly, Kis Mihály, Hegedűs István, Asztalos József, Varga András, Kovács Pál a mászó, Vályi József, Juhász József, Seres Dániel, Csizi Miklós, Pál Mihály, Banezik János, Magics István, Új Gergely, Magyar Pál, Bábás József. Feeszkendő mestereké Csepak János és ifj. Perjessy Józsefet nevezte ki a parancsnokság. A ruhaneműek előállítására holnap d. u. 3 órakor árlejtés leend a városháza nagytermében.

Magyar tannyelvű elemi iskola nyílt meg folyó hó 12-én Tiszolezson, hol eddig nem igen szívesen hallották a magyar szót s nem sok bajnoka volt a magyar hazafias szellemnek. Ez iskolának megnyitása s azon 60 növendék, kiket a szülők önként irattak be, egy szebb jövőnek lesznek zálogaivá.

Egy lépéssel közelebb jut rövid idő alatt a Felediszolezi szárnyvonal is a világ forgalmához. — Ugyanis, Libet- és Breznóbánya felé folytatni fogják a Zolyom-beszterezeti útvonalat s talán majd észbe jut valakinek, hogy megyénk vasiparára nem lenne hátrányos, sőt az államra nézve még épen előnyös lenne a tiszolezi vonal folytatása s összekapcsolása hogy megyénk előtt bár csak egy oldalon észak is megnyíljenek s a zsákutékba vezető vasut vonalak száma eggyel apasztassék.

Mennyit költ egy évben Rimaszombat? E kérdésre: az 1883-iki előirányzott költségvetés szerint következőleg felelhetünk: hát biz az 63210 frt 07 krt. Még pedig adókra 7293 frt 17 kr. Rendszeresítésre 22200 frt 76 kr. Irodai szükséglet 380 frt. Fuvar és napi díj 400 frt. Ujonevezési költség 250 frt. Épület javítás és biztosítás 1852 frt 45 kr. Utak, hidak javítása 700 frt. Tanszerekre 322 frt Rendőri kiadásokra 4240 frt 84 kr. Gazdasági kiadás 11323 frt 27 kr. Gyógyszerekre 80 frt. Kamatokra és törlesztésre 9167 frt 58 kr. Rendkívüli kiadásokra 2900 frt. Előlegezésre és vegyesekre 2100 frt. Összesen: 63210 frt 17 krt. Fedezet: Mult évi maradvány s kintlevő követelés 4015 frt. Ingatlanból 19202 frt 81 kr. Regálé s más hasonjogok élvezetéből 28416 frt 30 kr. Tőkés és részvények után 6409 frt 96 kr. Terítvényekből 2753 frt 90 kr. Pótadó a nem polgároktól 600 kr. Vegyes bevétel 1830 frt. Összesen 63227 frt 27 kr. Így 1884-re marae a fedezetből 17 frt 90 kr.

Gondatlan dajka. Holics Eleket Forgácsfalva derék körjegyzőjét súlyos csapás érte. Ugyanis 1 és ¼ éves kis leányát miálatt az atya az irodában, az anya pedig a mezőn volt elfoglalva: a dajka átvitte a szomszédba s míg a gyermek a ház közepéa játszott a dajka kötéshez fogott, megelégedkezve a gondjára bízott gyermekről. A kis leány talált is játékszert, mert ugyanazon szobában volt elhelyezve egy zsák bab, melyhez a gyermek — lyukas lévén a zsák oldala — könnyen hozzáfért. Játék közben egy szem bab leszaladt a torkán s a légző esőbe jutva a szép, kedves gyermeket megfojtotta. A szülők bánata és fájdalommal leírhatlan s vigaszt csak az azon tudatból meritenek, hogy fájdalomaiukban mindazok osztakoznak, kiknek kebléből a részvét érzete még ki nem halt. A letört virágnak legyen esendes nyughelye, a bánatos szülők sebére pedig hintsen gyógyírt a vigasztalásnak Istene!

Rendkívüli egyházkerületi gyűlés. A tiszáninneni ref. egyházkerület az ő Felsége által szentesített zsinati határozatok tudomásul vétele s a további teendők megbeszélése végett folyó hó 28-án Sárospatakon rendkívüli közgyűlést tart.

A „Felvidéki közművelődési egyesület“ szervezkedő közgyűlést folyó hó 28-án tartja meg Nyitrán. E közgyűlés iránt hazánk felvidékén általános az érdekltség. Sok és nagy eszme vár e gyűlésen teljes megoldásra, s mi hiszünk hogy Magyarország felvidékének minden hazafiasan gondolkozó tagja meg fog jelenni e gyűlésen.

A természet játéka. Ez előtt 17 évvel a balszeme

világát elvesztette Bódi István páfalasi lakos, ki jelenleg Csobo Jánosnál van szolgálatban. A szegény, már hajlott-korú ember, beletörődvé állapotába viseltea vakságnak — bár csak felényi mérvben — reá mért terhét, midőn ezelőtt néhány héttel azon tapasztalatra jött, hogy azon tárgyak, melyeket jobbszemével tisztán lát, mint ködből álló alakok tűnnek fel balszeme előtt is. A látóképesség, mit először fel sem vett, napról-napra erősödött, a tárgyak mindinkább határozott alakot öltöttek mindaddig, míg balszemének világossága is teljesen visszatért. E tény bizonyára méltó arra, hogy orvosaink gondolkodzanak felette, mert az illető semminemű orvosi segélyben nem részesült.

Szerencsés utat! — Markovics József várkonyi (Borsodmegye) lakos ez előtt több mint egy évvel kiment Amerikába. — nejét és 8 gyermekét csaknem teljes nyomorban hagyva hátra. — Azonban az elhagyott nőt megszánták a jó várkonyiak s részint jószívűsügből, részint pedig kölcsönképen több, kevesebb összeggel segélyezték. — Így elédeglélt egész mostanáig, midőn a napokban levelet kap férjétől, melyben utiköltségre tekintélyes összeg pénz volt s egy-szermind megírva, hogy a férj sorsa jól megy, csakis az az elszomorító, hogy családjától távol van, minekkövetkeztében őket a szükséges utasítások mellett magához hívja. — A nő az utasításokat követve, az előkészületeket a hitelezők legkisebb sejtelmé nélkül megteszi s már eljutott a bánréve vasutállomáshoz midőn észreveszi, hogy egész legió hitelező van a nyomában. — Jegyet váltani, a nyitva levő vasuti kocsiira felülni egy percz müve, a hitelezők, kik mindnyájan asszonyok valának, már csak az ajtók becsapását hallották. Ekkor keservükben a főnökhöz fordultak, de ez a bíróhoz utasította őket. Be is köldöttek egyet, de mi alatt az a bírórt kereste, addig a vonat elindult, magával vive a szegény asszonyok reményét és pénzét. Ekkor megeredt a nyelv s fékevesztett dühökben a jószívű adakozók oly szeresze kívánatokat küldtek a távozó után, melynek ha tizedrésze meghallgattatik, az őket szállító hajónak még csak hire sem ér Amerikába.

Hajmeresztő gyilkosság. Miskolcson ma egy hete rendkívüli gyilkosság történt. Mathiasz Mihály, Bucsán Lajos és Prohács József estefelé a pinczébe indultak. Utközben azonban Bucsán megbotlott s lábát kifélezte. A két férfi karon fogta a sérültet s úgy vitték be a városba, hol a szélső házánál lábát úgy, a hogy tudták, helyre igazították. Azonban ez után is csak társai segélyével mehetett tovább. Ennek következtében ismét karon fogták s úgy vitték lakása felé. De mielőtt azt elértek volna, Meczko József és Nagy János — mindkettő kocsis — jött velük szembe, kiket figyelmeztettek, hogy térjenek ki, mert seba-sültet visznek. De Meczko csak azért sem tért ki és Prohácsot meglökte, ki ekkor a goromba kocsisat arczul ütötte. A bősült kocsis erre kést ragadott s azzal Prohácsot oldalba szarta, majd a Prohács segítségére siető Mathiasznak ütötte mellébe kését úgy, hogy az a tüdőt is átjárta. Erre a gyilkos és társa megfutottak, de a zajra elősietők által elfogadtak.

Sajtóper. Hurban a pánszláv agitátor, sajtóper indított, mint a F. N. Ó. írja Zmertes Simon ellen, ki érdekes epizodokat írt e „jeles“ férfi viselt dolgairól.

Fiesko Ecksteintől Kokováról egy nyilatkozatot vettünk, melyben kijelenti, hogy mult számunk egyik hírében a személyre vonatkozó közlemény „téves“. — Mi a közlötök valódiságát feltartjuk, mert hiteles és a mi fő nem érdekelte forrás után közöltük az esetet részleteivel együtt.

Nyilvános nyugta. A rimaszombati egy. prot. gymnasium segélyezésére ujabb adakoztak: Osgyánból Lucze István lelkész, Malatinszky Vilmos, Polgáry Károly 2—2 frt. Id. Horváth László, ifj. Horváth László, Br. Luzsénszky Henrik, Okolicsányi Gyula, az ozsgyáni ág. ev. egyház 1—1 frt. Nagymolnár János 60 kr. Nessel Alajos, Vejsrada Antal Osgyán községe 50—50 kr. N. N. 40 kr. Boleso Ferencz, Lamer János, Lusztig József, Imre György, Kovács Ferencz, Lusztig Farkas, Timár Antal 20—20 kr. Borics István 10 kr. összesen 15 frt. — Közli Rimaszombat, 1882. nov. 15. az igazgatóság.

A fejletlen hulla. A Csongrádon talált hullának szabályszerű boncolása megtörtént. A szakértők véleménye szerint a hulla 20—22 éves nő, ki áldott állapota 4-ik hónapjában legnagyobb valószínűséggel öngyilkosságot követett el. — A meszállomány, mely a hullát fedte, a test zsiradékából állott elő s esapódott le a fell nem oszlott részekre; a főt és alkarokat, melyek hiányoztak, a vízárja szakíthatta le, midőn a test valahol megakadt. — A hulla hossza fej nélkül 120 eméter. — E hullának a tiszta-eszlári ügyvel semminemű összekötése nem lévén, arra befolyással egyáltalában nincs.

A befőzött gyümölcsöknek tudvalevőleg igen nagy illensége a penész, annyira, hogy bármily gondosan bekö-öztessek is az üvegek szája, a levegő bejutása következtében a befőzött gyümölcsnek gyakran felét tönkreteszi a penész, melynek csirái a levegővel bejutnak. A romlasi csiroknak a befőzöttékben megölése végett a gyümölcsöt a cukorszörp berakás után még rendszeren kifőzik. Itt, ha a főzés kellő ideig történik, hiba nem esusztat be a kezlésbe, mert a főzés által a penészcspirok csakugyan megsemmisíttetnek. Hogy azonban e gyümölcs a levegővel bejutható penész és erjesztő gombák romboló hatásától is megoltalmazassék, el kell azt a levegőtől zárni. Az elzárásnak legelterjedtebb módja tudvalevőleg az üvegeknek marhahólyaggal vagy pargamenpapírral bekötözésében áll. E mód azonban egyáltalában nem nyújt tökéletes biztonságot. Egy német gazda azt ajánlja, hogy a befőzött üveget felőzés után annyira töltjük meg, hogy körülbelül egy cm. széles hézag maradjon vissza. Ezután pedig olvaszszunk fel sárga s z u r k o t s egy evőkanálnyit öntsünk mindegyik üvegbe. A szurok a felületen marad s az üveg tartalmának lehülése után megmered és egy levegő által teljesen átjárhatlan réteget képez, mely alatt a gyümölcs felhasználásakor az üveg száját csak egy forró vízbe mártott ruhával kell körülveszteni. A szurokreteg széle felolvadván, a többi még merev rész könnyen kivehető. Ezen eljárás mi is megpróbáltuk, és kitünően találtuk, csakhogy mi a szurok helyett a sokkal kényelmesebben kezelhető és sokkal tisztább paraffint használtuk, mely az elzárást épen oly jól teljesíti, mint a szurok. („M. Föld.“)

„Magyarország függetlenségi haza“ 1848—49-ben. Ily ezimű 2 kötetes, színes képekkel és térképekkel ellátott műre hirdet előfizetést G e l i e h Richard tabornok. E mű, mint az előfizetési felhívás mondja, — szakszerűen tárgyalja hazánk e dicső küzdelmét 7 fejezetben. A szerző saját feljegyzéseivel, több nagynevű barátjának emlékirataival s az „Hivatalos Közlöny“ s minden e tárgyra vonatkozó művet felhasználta. Előfizetési ára a 2 kötetnek 6 frt, mely összeg Aigner Lajos kiadóhivatalába küldendő.

CSARNOK.

Tompa költészete.

(Folytatás.)

De jerünk tovább. Ott van a „Meleg forrás“ című költeménye. Mi e meleg forrás? a szív. Mily költői kép! Maga az egész négy strófis költemény, oly egyszerű, mégis oly aethetikai esinnal dolgozott, megkapó darab. Közvetlensége, melegsége, önkénytelen megragad.

„Tetőre, rónaságra
Borult hó szemfedél,
Mi jól esnek szememnek
Egy zsenge zöld levél.“

Igen, hó, szemfedél borul a rónaságra, nincs fénye, enyhítő jóltevő melege, a zordon téli tájnak, mint mondja:

„Mig bus egyformaságon
Fárad szívem szemem;
Hiába száll az égbe
Vágyó tekintetem.“

nincs öröme a bánatnak, nincs derűje a borúnak, pedig mily jól esnek „egy zsenge zöld levél.“

Ne esüggedjünk, ne szomorítson el az a kihalt vidék, az a muló bánat, térjünk a meleg forráshoz, a szívhez, zöld pázsit mosolyog itt felénk a tél haván is, öröme lelünk a bánatban, megnyugvásra a háborgattatás, gond, aggodás, ezernyi bajok között. — S remélve, bizva kiáltunk fel a költő művészi foroulatu szavaival, melylyel költeményét befejezi:

Nem bánom én, ha zug is
A téli fergeteg;
Lakásod kis vidéke
Nyugalmas és meleg!
Egy tündér kéz zöld pázsitodra
Virágot hint, lepéket hív;
Légy üdvöz, üdvöz, életemnek
Meleg forrása: s z i v .“

Mily szépen adja „A költő“ című versében azt az érzelmét, mely a hivatott költőt dalolni készíti, dalolni, bár sokszor önszívverével írják e dalok; genialis költői rajz. Pár szóval annyi sokat mondó.

Kimondhatlan vágyat érez az ifju, eped, maga sem tudja miért, miután névtelen e vágy, névtelen ez epedés, majd megjelen a muzsa, a dal-isten s lantot ad az ifju kezébe, de e lanttal nincs boldogság. — Komoly lesz, az előbb még vidám ifju, a költő szenved, az az ábránd oly édes bár, mégis oly nyomasztó, oly fájó.

„S midőn szív- és lélekhatón
Felesattant édes bás dala:
A lantos szenvedett nagyon,
S szíven mély fájdalom vala.“

és ő mégis boldog, boldog mert dalolhat, jól esik neki a bánat, kigyult arczán nem látszik a fájdalom, csak a lelkesedés fenséges isteni pirja, leveretve, lesujtva is új erőt nyerve emlékedik fel mint Antheus, s midőn a dalisten újra megjelen, hogy szenvedését enyhíteni visszavegye tőle lantját. Igen, midőn újra megjelen a dalisten:

„Oh hagyd a fájdalmat nekem,
A lelkes dalmók felele;
Oh hagyd a fájdalmat nekem,
Csak nagyd meg a lantot vele!“

Ugyanily intentiója s vele teljesen analog a „Lant és korona“ című.

A költő ebben is a költészet varázshatalmát festi, mint az előbbiben, csakhogy nagyobb terjedelemben.

Mig amott csak pár szóval, rövid öt versszakban bizonyítja be, képet használva, a költészet, a költői lelkesedés erejét, itt a „Lant és korona“ címűnél, már kiszélesedik a kép; nagy lyrikusunk az alapeszmének, a költészet hatalmának, bebizonyítására, egy alakot, egy vándor dalmoköt vesz fel, s jutott oly helyzetbe, midőn választani kell, egyfelől lelke sugallata, másfelől a csábító jövő, egy fényes élet rá váró fénye, pompája között. — Lássuk mily mesterileg oldja meg költőnk a megkötött esomót, s fejti meg a feladatott problémát:

„Elindul a dalmok, hű utitársa
A lant, s keble mosolygó szép világa,
S hol bűvös dalát elárasztva jár:
Mint hangos erdő zeng a föld, határ.“

„Orül, sir a nép, hol zendül dala,
Szívét találva érzi általa;
Szaz fő hajol meg a dieső előtt,
Megalózi diesének hire őt:
S a nagyvilágon bármely utra tér:
Fején frisságtól zöldül a babér.“

S megy, míg kiszáll nagy messze tenger partjain, dalol ott is, s az ősz király, dalától elragadtatva, koronáját teszi lábai elé, hogy ott maradjon, legyen utóda; csábító az ígért, csábító, de még győz a költő az emberen, s a szegény vándor dalmok visszautasítja az ajánlott koronát, vissza a nem is álmódott kitüntetés, a költészet vonzereje még hatalmasabb.

„Oh nagy király, hadd menjek én tovább!
Ugy sem lelnék fényesebb koronát,
És távolabb terjedő királyságot,
Mint melylyel a lant istene megáldott.“
És ő menne, távozna, széttörné a csábító
Varázst, de a királynak leánya is van,
„S a lány keesen szív s gondolat megáldálnak.“

S mit a korona fénye, kieszközölni nem tudott, kieszközli a szerelem, a bájos ajkak szédítő mosolya, szelid, kérő szava.

„Dalmok, mi édes szavad hallanom!
Hogy nem tántorit fény és hatalom!
Mit én adok dusan felel amazzal . . .
Maradj, maradj! szerető szív marasztal!“

Mily művészi fordulat, genialis szembeállítás ama két lelki szenvedély, két egyformán erős szellemi hatalom a költői hivatás, s a szerelemnek.

Boho dalmok, bohó ábrándos gyermek,
„Hova mennél . . . ? itt a világatharra . . . !
— S a két boldog egymás karjába zárva.“

A szerelem győz, a dalmok marad s lesz egy nép, egy nemzet királya, fény, hatalom övedzi körül, neve milliók ajkán zendül fel, magasztalva, diesőitve. — Mégis e fény, pompa nem boldngítja őt, nem a szerelem, melylyel a gyali neje körül veszi, nem, mert lelke visszavágy ama bűvös világba, a költészet magasztos, isteni világába.

„Bus a költő, szíven sulyos seb ég,
Mind a mivel bír, neki nem elég!
Ah, más a dal tündérvilága, más!
Ott ha bű támad, van vigasztalás.“

Ott fent repült, göröngyös itt az ut,
Leszorítja a méltó koszorút
— Melyet babér ágából a hir fona —
Fejéről a nehéz érezkorona.“

Végre is azonban megszűnik, megkell szűnni a küzdelemnek, a belső harcoknak, a költészet ereje diadalmoskodik, a muzsa visszaköveteli felkentjét, a lélek széttépi lánczeit.

„S mely volt nem a költőn. — az emberen,
Fény, hatalom és gyarló szerelem:
Lehullt bílínésként, mind mind elmarad.
S gyönyörrel érzi lelke, hogy — szabad.“

Gyönyörrel érzi, oly édes a rég elhagyott világ, annak öröme, búja, s az a megnevezhetlen vonzó bűbáj, mit ki nem pótolhat fény, hatalom, esillogás, nem a mindenható szerelem. — Gyönyörrel érzi, és

„Most szól a lant, most zendül meg az ének!
Viharától, tüzetől önhevének
Óamaga is egy elragadtatik:
Mint árhoamtól a könnyű ladik.
Repül, repül . . . és a midőn megeszmél:
Eltűnt a föld, és minden a mi földi . . .
— Ki már az égbe jut, mért jönne vissza?!
A menny örök fényet magára ölti!“

Ime a kép, a költészet hatalmának, mesteri bebizonyítása, egy Symbolikus, rövid költői beszélyben.

Bizonyára nem hibázunk, ha e művet, egy beltartalmát, intencióját, mint külalakját, nyelvezetét, szóval kidolgozását tekintve, Tompa egyik sikerültebb költeményének ismerjük el.

Messze vezetve ezúlnktól, s a mellett hogy Tompa jól ismert művei, költészetével szemben felesleges szószaporítás is lenne, nagyobb terjedelmet öltene ez értekezés, mintsem e lapok hasábjait igénybe venni, jogot formálhatnánk, ha hosszasan tárgyalnánk tovább is, minden egyes költeményt.

Ebből kiindulva, megfogja nekünk boesátani a nyájas olvasó, ha további hosszúság, részletes bírálatba nem boesátkozva csak néhány sikerültebb költeményét említjük még fel nagy költőnknek, s aztán tiszteletteljesen bucsut veszünk. (Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

A. B. A nemes keblek elismerése legszebb jutalma önzetlen törekvésünknek.
Z. J. Várva vártuk.
V. L. Uj évig kezem kötve van, az után majd meglátjuk.
K. B. Tetszükre miatt a jövő száura halasztottuk.

Felelős szerkesztő: **Bodor István.**

Nyílt tér.*)

Brauer Gábor,
Róth Lina,
jegyesek.

Forgácsfala.

Vicsa-Jama.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget Szerk.

Magán-hirdetések.

Hirdetmény.

A gömörmezei nép- és iparbank igazgatósága részéről közhírré tétetik, hogy mindazon marokzalog tárgyak, melyek a kellő időben ki nem váltattak, illetőleg meg nem hosszabítottak **folyó 1882. év november 25-én d. u. 2 órakor** a gömörmezei nép- és iparbank helyiségében nyilvános árverésen el fognak adni, miről az érdekeltek s a venni szándékozók értesítettek.

Rimaszombat, 12. október 26.

Az igazgatóság.

Pályazati hirdetés.

Klenócz község részére egy erdőtiszt állomás rendszeresítése engedélyezettett következő évi díjazással: 300 frt készpénz, erdei kihágási pénzbírságokból a község pénztárába folyandó összegek $\frac{1}{3}$ része, szabad lakás, 32 méter tűzifa, 2 db szarvasmarhára szabad legelő és mitegy két szekér szénát termő rét. — Ezen állomásra pályázni kívánók értesítettek, hogy kérvényeiket folyó év december 12-éig alólírott nál nyujsák be. 2—3

Klenóczon, 1882. november 8-án.

Engler Sámuel, községi bíró.

Ércz- és fakoporsók főraktára

Raktár: Cserencsényi-utca Samarjay József ur házában.

Lakás: Losonczy-utca 16. sz. a. (saját ház.)

Alólírott tisztelettel tudatom mindazokkal, kiknek szomorú kötelességök drága halottaikat tisztességes módon eltakarítani, hogy a feutemlitett raktáramban minden e szakmába vágó tárgyak: ércz- és fakoporsók, (a legdíszesebbtől a legegyszerűbbig), szemfedők, párnák, selyem és perkail-lepedők, virágok, koszorúk, különféle színű és szélességű koszoru-szalagok, gyász-fátyolok, gyertyák stb. stb. nagy készletben tartatnak és a legjutányosabb árak mellett szerezhetők meg.

Kívánságra temetések teljes elrendezését is felvállalom.

Midőn ezen vállalatommal e vidék egy rég érzett hiányát pótolom ki; tettem ezt azon számtalan felhívásnak következtében, mely évek óta hozzám intéztetett. Ennélfogva felkérem mindazokat, kiknek ily szomorú kötelesség osztályrészül jut, adandó alkalommal megbízásaikkal tiszteljének meg.

Végül nem mulasztom el felemlíteni, miszerint főlőrekvésem oda irányul, hogy t. vásárlóimnak a gyors kiszolgálat mellett jutányos árakat biztosithassak.

Rimaszombat, 1882. szept. 16.

Teljes tisztelettel

8—*

Hollósy József, temetés-rendező.

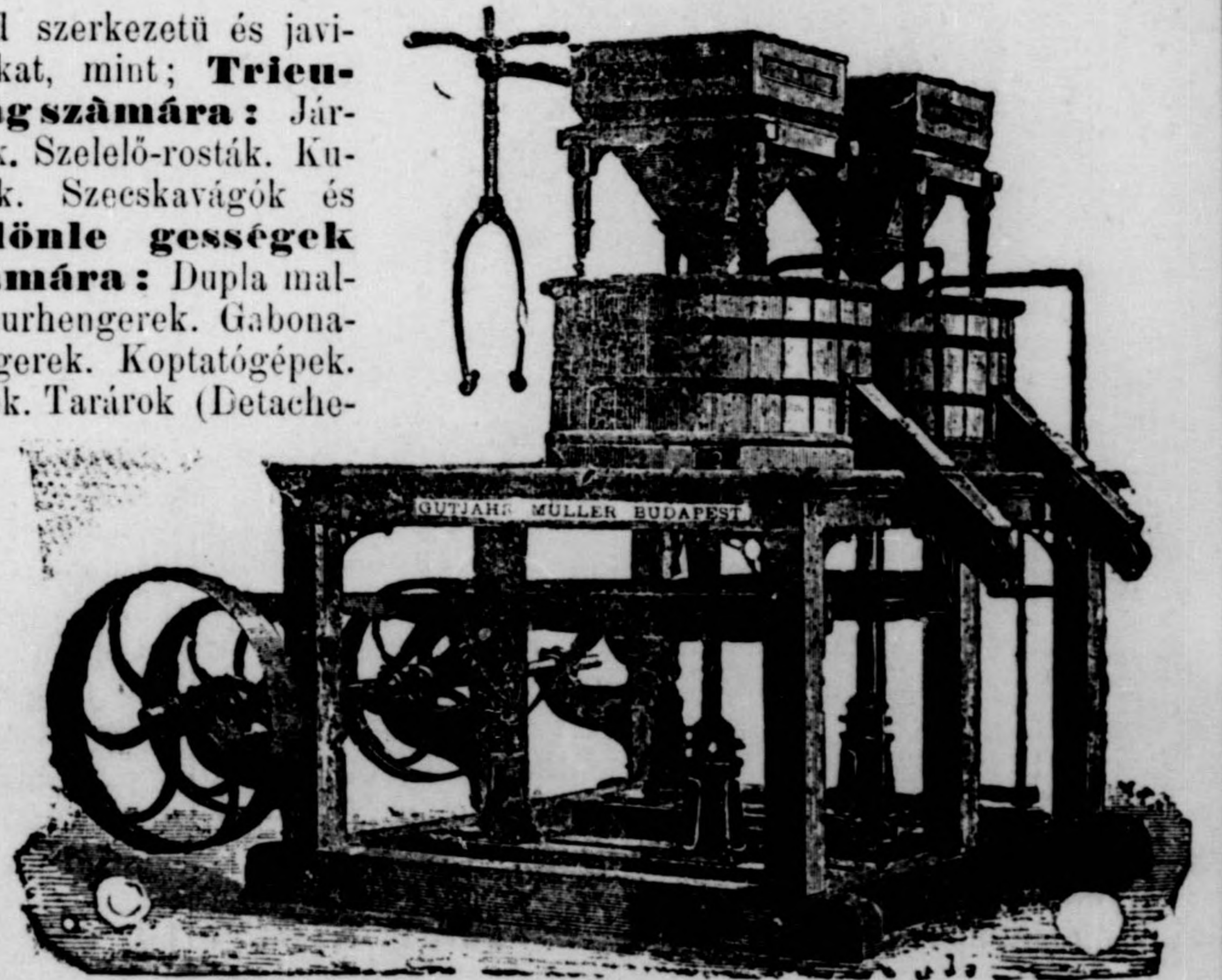
GUTJAHR és MÜLLER

(ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER.)

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár

Budapestben: a Margithid közelében.

Ajánljak szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, mint; **Trieur-rók gazdaságsszámára:** Jár-gány-csésplögépek. Szelelő-rosták. Kukoricza-morzsolók. Szeeskavágók és Borsajtók. **Különle gességek malmok számára:** Dupla malmok. Malom trieurhengerek. Gabonaosztályo zó hengerek. Koptatógépek. Daraválasztógépek. Tarárok (Detache-rök) **Malom-alkatrészek:** u. m. Transmissiók. Szijkerekék. **Rostalemezek:** Csésplögéprosták. Liszthen-gersziták. Koptató-lemezek. Ráspoly-lemezek stb.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bermentve.

24—30

Gyári raktár és képviselőség: Rimaszombatban **SOJKA JÁNOS** urnál.